

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Remiss – En utvecklad vattenförvaltning, SOU 2019:66

Yttrande till Miljödepartementet

Förslag till beslut

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden lämnar synpunkter över remissen En utvecklad vattenförvaltning SOU 2019:66 till kommunstyrelsen i enlighet med tjänsteskrivelsen daterad den 28 februari 2020.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Nacka kommun har fått betänkandet En utvecklad vattenförvaltning SOU 2019:66 på remiss. Betänkandet behandlar svensk vattenförvaltning och innehåller bland annat förslag på hur vattenförvaltningen bör organiseras för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden samt Nacka vatten och avfall AB bereder betänkandet och lämnar synpunkter utifrån sina ansvarsområden. Ärendet behandlas slutligt i kommunstyrelsen som antar ett yttrande där kommunens samlade synpunkter lämnas. I huvudsak föreslås att miljö- och stadsbyggnadsnämnden lämnar följande synpunkter:

Förklaringen till att arbetet med att förbättra vattenkvaliteten har gått långsamt beror enligt kommunen inte främst på hur arbetet är organiserat utan på den osäkerhet som finns vad avser de grundläggande bedömningar som vattenarbetet är uppbyggt utifrån. Kommunen kan inte avgöra om utredningens förslag om en stor organisatorisk förändring av vattenförvaltningsarbetet på ett avgörande sätt påskyndar och effektiviserar arbetet med vattenförvaltningen.

Det finns dock fördelar med utredningens förslag genom att organisera statens arbete på samma sätt som andra frågor organiseras på, med statliga verk på nationell nivå, länsstyrelser på regional nivå och kommunerna med sina ansvar för vatten och avlopps verksamheter, planering av mark och vatten, miljötillsyn och möjligheter till lokal förankring.

En förutsättning för att arbetet ska lyckas är att åtgärderna som staten anser att kommunerna ska ansvara för även finansieras av staten.

För att vattenarbetet ska gå snabbare framåt behövs utöver de organisatoriska förändringar som föreslås i utredningen att ytterligare åtgärder genomförs. Bland annat krävs vägledning från statliga nationella myndigheter avseende bland annat miljötillsyn och tydliga krav vad som gäller vid planläggning.

Ärendet

Nacka kommun har fått betänkandet En utvecklad vattenförvaltning, SOU 2019:66, på remiss. Betänkandet behandlar svensk vattenförvaltning och innehåller bland annat förslag på hur vattenförvaltningen bör organiseras för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten.

Beredningen av ärendet

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden, Nacka vatten och avfall AB samt kommunstyrelsens miljöutskott bereder betänkandet och lämnar synpunkter utifrån sina ansvarsområden. Ärendet behandlas därefter i kommunstyrelsen via kommunstyrelsens arbetsutskott som antar ett yttrande där kommunens samlade synpunkter lämnas till Miljödepartementet. Ärendet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden är därför inte tänkt att formuleras som ett förslag till yttrande. Nedan redovisas de synpunkter som miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslås anföra över betänkandet.

Nackas arbete med vattendirektivet

I Nacka finns 10 mil kust och 40 insjöar. Inom kommunen finns idag 18 vattenförekomster varav 9 kustvattenförekomster, 2 grundvattenförekomster och 7 ytvattenförekomster (insjöar) samt en preliminär vattenförekomst. Miljö – och stadsbyggnadsnämnden har sedan flera år tillbaka årligen avsatt medel för arbetet med vattendirektivet. Arbetet har fokuserat på att ta fram lokala åtgärdsprogram. De lokala åtgärdsprogrammen har redovisat statusen på vattenförekomsterna samt vilket beting som behöver åtgärdas för att uppnå god status. Utifrån betingen har lämpliga åtgärder föreslagits. Lokala åtgärdsprogram har tagits fram för vattenförekomster som kommunen har rådighet över men även tillsammans med angränsande kommuner.

Den främsta orsaken till att vattenområdena i Nacka inte uppnår god status beror dels på gamla synder som finns i vattenområdenas sediment eller som ligger som markföroreningar i vattenförekomstens avrinningsområde dels på dagvattentillförsel från befintlig bebyggelse. Även andra orsaker förekommer såsom miljöfarliga verksamheter med påverkan på vattenområdena

Skälet till att inte flera åtgärder för att minska belastningen på Nackas vatten vattenområden har genomförts beror inte främst på vattenförvaltningens organisation. Anledningen är främst orsakad av den osäkerhet som råder om vilka åtgärder som gör största miljönytta och var åtgärderna bör sättas in. Anläggningarna måste vara robusta och inte heller dyra att underhålla och drifta. Vad avser dagvattenanläggningar är teknikutvecklingen mycket snabb

men erfarenheten av anläggningarnas funktion och drift är begränsad. Att föreslå investeringar på flera miljoner kronor för en anläggning som endast renar exempelvis något kilogram fosfor bedöms därför som orealistiskt. Sätts detta i relation till de bedömningsunderlag som ligger till grund för statusbestämning av vattenförekomsterna, osäkerhet i referensvärden, varierande beräkningsunderlag för belastningsberäkningar mm så förklarar detta varför inte fler åtgärder har föreslagits och genomförts. Ytterligare en grund för att för att bättringsarbetet inte har kommit långt är avsaknad av vägledning från statliga myndigheter. En annan avgörande faktor är att det inte finns någon tydlig finansiering i den omfattning som krävs för att få till stånd önskade åtgärder.

Nacka kommun har flera kustvattenförekomster som påverkas av Mälarens utflöde. Att ta fram ett relevant åtgärdsprogram för ett så pass stort avrinningsområde har hitintills bedömts som övermäktigt en enskild kommun. Denna fråga är mer lämplig att drivas på regional nivå i samarbete med berörda kommuner.

Synpunkter över betänkandet

Vattendirektivet har inneburit ett lyft för vattenarbetet i Sverige. Implementeringen i svensk lagstiftning med avseende på bland annat miljökvalitetsnormerna innebär en mycket hög ambitionsnivå som kräver stora investeringar för att uppnå.

Förklaringen till att arbetet med att förbättra vattenkvalitén har gått långsamt beror inte enligt kommunen främst på hur arbetet är organiserat utan på den osäkerhet som finns vad avser de grundläggande bedömningar som vattenarbetet är uppbyggt utifrån. Effekten av osäkerhet och variation på referensvärden, beräkningsmodeller, statusklassningar mm får stora ekonomiska konsekvenser på vilka åtgärder som behöver vidtas för att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Kommunen kan inte avgöra om utredningens förslag om en stor organisatorisk förändring av vattenförvaltningsarbetet på ett avgörande sätt påskyndar och effektiviserar arbetet med vattenförvaltningen. Det finns en uppenbar risk med förslaget att vattenförvaltningsarbetet stannar upp och att de begränsade resurser som idag finns för vattenarbetet i stället hamnar på administrativa uppgifter.

Det finns dock fördelar med utredningens förslag genom att organisera statens arbete på samma sätt som andra frågor organiseras på, med statliga verk på nationell nivå, länsstyrelser på regional nivå och kommunerna med sina ansvar för vatten och avlopps verksamheter, planering av mark och vatten, miljötillsyn och möjligheter till lokal förankring.

Den föreslagna organisationen ger förutsättningar för nationell och lokal demokratisk förankring av vattenförvaltningen.

- Riksdagen beslutar om en nationell handlingsplan.
- Regeringen beslutar om strategiska åtgärdsprogram som bygger på riksdagens beslut.

– Länsstyrelser, kommuner och berörda myndigheter gemensamt genomför en konkret åtgärdsplanering på avrinningsområdesnivå och gemensamt tar fram en operativ plan.

Förslagen gör det möjligt att samordna vattenförvaltningen med kommunernas planering av mark och vatten på ett bättre sätt och för anpassningen till ett förändrade klimat.

En förutsättning för att arbetet ska lyckas är att åtgärderna som staten anser att kommunerna ska ansvara för även finansieras av staten.

För att vattenarbetet ska gå snabbare framåt behövs utöver de organisatoriska förändringar som föreslås i utredningen att ytterligare åtgärder genomförs. Bland annat krävs vägledning från statliga nationella myndigheter avseende miljötillsyn och tydliga krav vad som gäller vid planläggning.

Ekonomiska konsekvenser

Remissen har i sig inga ekonomiska konsekvenser för Nacka. Däremot kan det krävas stora ekonomiska resurser för att uppnå målen om god status i kommunens alla vattenförekomster om inte staten ansvarar för nödvändig finansiering.

Konsekvenser för barn

Remissens syfte är att effektivisera vattenförvaltningen med avsikt att vattenkvaliteten ska förbättras för kommande generationer.

Bilagor

- Bilaga 1 Utdrag ur En utvecklad vattenförvaltning SOU 2019:66 –
Sammanfattningen.
För fullständigt betänkande se <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/12/sou-201966/>

Per Enarsson
enhetschef
miljöenheten

Birgitta Held-Paulie
miljöstrateg
miljöenheten